

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articole și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii

Concure, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

PARĂ ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 coroane
Pe jum. an 5 coroane

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Sfințirea bisericii din Moroda.

O comună abia de 1700 suflete, pe pământ puțin fertil, în urmăre cu o stare materială din cele mai slabe în regiunile câmpiei aradane, dar nu din cele din urmă. Din bătrâni aveau o biserică seculară slabă de lemn și două școli. Stăteau în fața necesității de a-și zidi biserică nouă și o școală căci una din cele două nu era corespunzătoare, cealaltă existentă încă destul de slabă dar tot tolerabilă pe o vreme oarecare. Cătră aceasta a erupt boala certei între preot și învățători, aceste certe cari din păcatele noastre n'au fost delăturate la bună vreme a deconcentrat apoi cu desăvârșire comuna până a ajuns la o sfâșiere dureroasă a întregii comuni, chiar când era să se reguleze salariile învățătoresți conform legii mai nouă. În halul acesta a greutăților noastre interne și cu persoanele înainte stătătoare bisericești și cu edificarea bisericii, a școlii și salarizarea învățătorilor, și-a băgat ghiara prozelitismul unit, ca și pretutindenea unde întimpinăm noi greutăți. Pe preotul amovat dela noi l'au primit în sinul lor și i-au dat altă parohie învecinată, în Gașa, iar la Moroda au trimis alt preot care și-a constituit parohie de sine stătătoare din circa 6—700 suflete trecute dela noi. După aceasta divizare a comunei ni s'a sistat o școală, așa rămăsarăm striviți culturalicește din lovitura ca ne-au dat-o uniții, cari operația aceasta mortală a școlilor noastre o numește »mântuirea sufletelor«.

Prin schimbarea preotului și a învățătorului și sub îngrijirea părintească a protopresbiterului Ioan Georgia susținut de consistor, oamenii lui Dumnezeu rămași credincioși bisericii lor străbune s'au recules și și-au zidit o biserică frumoasă. Duminecă a fost sfințirea acestei biserici.

Prea Sfințitul nostru episcop Ioan I. Papp a săvârșit sfințirea asistat de părinții: Roman Ciorogariu, protosințel, protopresbiterii Ioan Georgia, Mihaiu Lucuța și Florian Roxin, de preoții Traian Terebenț, Ioan Jercosan, Iustin Monța, Sabin Micluța și preotul locului Petrișor, și de diaconii Dr. Lazar Iacob și Moise Popovici, răspunsurile liturgice le-a dat corul plugarilor din

Boroșineu dirijat de un țaran, al cărui prezident dl Halmăgian șef al filialei »Victoriei« din Boroșineu încă a cântat în cor.

În calea apostoliei sale P. S. S. dl episcop a fost întimpinat în Siria de preoșimea din Siria și Gașa și de un însemnat număr de popor sub conducerea părintelui protopop Mihaiu Lucuța, care binevențează pe P. S. S. în numele clerului și a poporului adunat la gară, la care P. S. S. răspunde și le dă binecuvântarea.

La descălecarea din tren în gara Ternovei întâmpină pe arhieru preoșii de acolo și popor. Cuvântul de binevenire îl rostește părintele Iustin Pap la care P. S. S. răspunde și binecuvântă.

La gara din Ternova era așteptat P. S. S. și de Morodani, într'un lung șir de trăsuri și cu un frumos banderiu al tinerimei din Moroda. La marginea comunei a așteptat poporul și școlarii. În numele poporului a binevențat pe arhieru presidentul comitetului parohial Mitru Nica. Prea Sfinția Sa plăcut atins de aceasta întimpinare a poporului și de presidentul comitetului parohial odinioară nemulțumit și el, și-a făcut intrarea în comună.

În decursul serviciului divin P. S. S. a ținut o prea frumoasă cuvântare despre statornicia în credință ce a impresionat adânc pe ascultătorii evlavioși, fericiți că și-au văzut sfințită biserica care este mândria lor.

După terminarea serviciului divin a urmat vizitele și apoi recepțiunile: a preoșimei din tract, a celor desfăcuți dela sinul bisericii sub conducerea preotului lor unit, a antistiei comunale condusă de notarul comunal dl Lele și a comitetului parohial al nostru.

După luarea acestei comune P. S. S. a mai vizitat după amiază comuna învecinată Iermata unde asemenea a fost așteptat de mult popor. Acolo a săvârșit vecernia la care a ținut iarăși cuvântare poporului și a cetit rugăciunea de deslegare. După vecernie a vizitat casa părintelui Ioan Moga, precum și școala condusă de învățătorul Ciongradi. Terminând toate aceste spre întărirea credincioșilor în legea străbună și spre mărirea lui Dumnezeu a plecat P. S. S. între uralele poporului din Iermata spre Mocră de unde s'a înapoiat cu suita sa.

Publicul din loc și împrejurime adunat la sfințirea bisericii a rămas seara la concertul aranjat de bravul cor din Boroșineu care precum auzim a înălțat sufletele cu dulcile cântări românești.

Monument lui dr. Petru Pipoș.

Dela Reuniunea învățătorilor dela școalele populare conf. gr. or. rom. din protopopiatele Timișoara, Belinț. B.-Comloș și Lipova.

APEL ȘI RUGARE

E un adevăr necontestat, că numai acel popor va câștiga stima și simpatia lumii culte, care a probat, că știe stima și aprecia meritele propriilor săi bărbați. În special pentru noi Români este cu mult mai obligator acel cult, știind, cât de restrâns este numărul celor devotați.

Doă sunt sublimatele inspirațiuni — zice C. Eötvös — ce ofer generațiilor vii puterea morală, spre dragostea cătră lucrarea încordată; una e cultul fidel al suvenirilor momentelor de mărire din trecut, iar a doua: *cultul neadormit al speranțelor în viitor.*

Din aceste se plămădește conștiința națională, de care nimenea nu poate abdice, decât numai o națiune, care de sine s'a destinat pentru mizerie și servilism.

Cum vom inspira generației de azi putere pentru o acțiune serioasă și demnă, dacă nu vom reinvia memoria acestor umbre mărețe!

Să vază tinerimea prezentă și cea viitoare, că ținem de prima datorie morală a ridică cultul bărbaților meritați ai neamului, și putem privi cu speranță în viitor, că acel cult va creia tot atâtea genii și apostoli devotați cauzei noastre culturale.

Abia au acoperit bulgării reci corpul neînsușit al distinsului pedagog Dr. Petru Pipoș și noi, numai acum începem a ne da seama de golul ce acest apostol l-a lăsat în urma sa.

Reuniunea învățătorilor bănățeni, apreciind meritele deosebite ale acestui mare pedagog, în ședința comitetului de azi, a decretat ridicarea unui monument lui Dr. P. Pipoș, în grădina seminarului arădan.

În acest scop apelăm la sprijinul material al neamului, pe care îl conjurăm și rugăm să deie dovezi că însuș să cinstește pe sine, cinstindu-și fiii săi vrednici.

Apelăm la sprijinul clericilor și mirenilor, apelăm la sentimentul frățesc al tuturor profesorilor, învățătorilor și cărturarilor neamului, rugându-i să trimită contribuțiile lor benevole casarului reuniunii, dlui Aurel Sepsa învățător la Temesfüves.

Apelăm în special la dragostea de fii sufletesti a a numeroșilor elevi ai scumpului decedat, rugându-i a contribui pentru acela, din a cărui lumină și-au îmbogățit cunoștințele, și au pus temelja viitorului, a existenței lor.

Nu cred, că nu vor fi cel puțin 100 de elevi vrednici de numele părintelui lor sufletesc, cari să nu sacrifice câte 10—20 coroane pentru monumentul lui Dr. Pipoș.

Timișoara, din ședința comitetului ținută la 2/15 Octomvrie 1913.

Nicolae Nicorescu,
secretar ad. hoc.

Iuliu Vuia,
președinte.

Un act de pietate.

În 19 oct. a. c. s'a săvârșit în orașul nostru un act de pietate față de fericitul mecenat al bisericii ort. române din Giula și dieceza Aradului. În aceasta zi s'a așezat în cimiterul de aici în cripta zidită de dieceza Aradului recunoșcătoare, osămintele pământești ale marelui fiu al Giulei, Teodor Papp transportate din Lugos unde a fost provizor înmormântat. La 2½ oare p. m. emisul konzistoriului, profesorul Dr. Teodor Botiș asistat de preoții din Giula Petru Biberea și Alexandru Popovici au plecat dela biserică în fruntea credincioșilor la morminți, unde eră pus pe catafalc coșciugul fericitului Teodor Papp împodobit cu cununile nepoatei adormitului în Domnul, văd. Gheorghe Mescuța, a credincioșilor bisericii ort. române din Giula maghiară și a corului bisericesc. După săvârșirea prohodului prof. Dr. Teodor Botiș, rosti o predică funebrelă, în care pornind din motto:

— „N'am văzut pe cel drept părăsit s'au sămânția lui cerșind până în toată vremea este milostiv și împrumută și sămânția lui va fi binecuvântată“, — făcu o privire asupra însămnătății istorice a românismului din Giula, care în luptele sale pentru lege și neam avu pe un Moise Nicoară de îndrumător spiritual, iar de mecenat pe Teodor Papp, care prin jertfele sale contribui la consolidarea diecezei române a Aradului, dând prin fundațiunea sa posibilitatea de ași crește fii vrednici din neam în neam. Aduce omagiile de pietate memoriei fericitului fondator și i-a sub îngrijirea diecezei imponentul monument, ce i s'a ridicat și îndeamnă apoi poporul ort. român din Giula, ca să fie pururea credincios tradiției adânc brazdate în istoria bisericii și a neamului românesc.

Răspunsurile funebrele le-au executat corul mixt din Giula maghiară sub conducerea inv. Ioan Barbulescu cu precizie.

Mulțamitori superiorității noastre diecezane și în deosebi Preasfinției Sale Dlui Episcop pentru îngrijirea și atențiunea ce a dat actului nostru de pietate, rugăm pe bunul Dumnezeu, ca scumpului nostru mecenat să-i dăruiască odihnă vecinică și binemeritată.

Un fost stipendist.

Doctrina unită.

Canonicul din Blaj de plină speranță în succesiunea datătoare de ton a reposatului Augustin Bunea, »burul« Blajului cum i-se zice pentru vitejia lui întru apărarea papismului, întru altele și vicepreședintele »Asociațiunii«, a edat în anul 1909 o carte ce să propune în seminarele teologice unite sub titlul »Principiile fundamentale sau generale ale religiunii creștine.« Un ziar dela noi și-a luat osteneala a publică specimene din acel manual venit a crește clerici uniți români în spiritul papismului, respective a reface simbolul credinței. Iată acele specimene:

„I. Unitatea bisericii.“

1. Nota sau proprietatea unității bisericii Dlui Hristos se află în biserica catolică, atât cu privire la

unitatea de credință, cât și cu privire la unitatea de guvernare.

2 Nota sau proprietatea unității bisericii lui Hristos nu se află în celelalte biserici creștine.

a) .....

b) Nota unității nu se află nici în biserica greco-orientală.

a) Pentru că în biserica greco-orientală deși s'ar putea zice, că toți credincioșii de astăzi au una și aceeași credință, totuși credința lor de astăzi nu e tot una cu credința bisericii de mai demult, pentru că biserica greco-orientală de azi neagă unele adevăruri, cum sunt: primatul papal, purcederea Spiritului s. și dela Fiul, putința de a oficia s. liturghie și în pâine nedospită și existența purgatorului, cu toate că adevărurile acestea nu numai că nu s'au tras la îndoială în nici un consiliu ecumenic de mai de mult, ci din contră s'au definit în mai multe concilii ecumenice, de ex. în conciliul ecumenic dela Lyon (1272) și în cel dela Florența (1438—1439) la cari luase parte și biserica greco-orientală.

b) Deasemenea lipsește în biserica greco-orientală și unitatea de guvernare, pentru că fiind ea împărțită în mai multe biserici naționale autocefale, sau independente una de alta, credincioșii ei nu sunt supuși unei singure autorități. Adevărat, că biserica greco-orientală recunoaște de autoritate bisericească supremă conciliul ecumenic, de care și trebuie să asculte toți. Dar conciliul ecumenic n'a mai fost după părerea aceleiași bisericii greco-orientale, din veacul al VIII-lea încoace, și astfel de atunci până astăzi biserica greco-orientală e lipsită de autoritatea bisericească supremă, și astfel și de unitatea de guvernare.

II. Sfințenia bisericii.

1 Nota sfințeniei încă se află în biserica catolică.

2. Nota sfințeniei nu se află în celelalte biserici creștine.

b) Nota sfințeniei lipsește și din biserica greco-orientală.

a) Pentru că în biserica greco-orientală lipsește zelul de a sfinți pe oameni, fiindcă biserica greco-orientală n'a trimis nici un misionar, care să aducă popoarele păgâne la legea creștină, cu toate că Mântuitorul zisese: „Mergând învățați toate popoarele etc.

b) Deasemenea lipsește în biserica greco-orientală și oamenii sfinți și semnele din afară ale sfințeniei, pentru că sfinții, pe care îi are biserica greco-orientală, d. ex. S. Ioan Gurădeaur, Vasile Marele și alții sunt sfinți de ai bisericii catolice, fiindcă ei au trăit pe timpul, când biserica era una și nu era încă biserica greco-orientală.(?).

III. Catolicitatea bisericii.

1. Proprietatea sau nota catolicității încă se află în biserica catolică. a) Pentru că biserica catolică are putința de a se lăti la toate popoarele, fiindcă ea nu e o biserică națională...

2 Proprietatea sau nota catolicismului lipsește din celelalte biserici creștine.

IV. Apostolicitatea bisericii.

1. În urmă se află în biserica catolică și nota apostolicității... Ori de au fost întemeiate bisericile deeretici, (de Români ortodocși R.), au dobândit nota apostolicității prin unirea lor cu biserica din Roma....

a) Nota apostolicității nu se află în celelalte biserici creștine...

b) Nota apostolicității nu se află nici în biserica greco-orientală.

a) Pentru că deși biserica greco-orientală e apostolică cu privire la origine, totuși ea nu e apostolică cu privire la învățatură, fiindcă a schimbat învățătura bisericii de mai înainte, cu privire la cele 4 puncte. Și, să nu se zică, că biserica greco-orientală de aceea nu primește cele 4 puncte, priu cari se deosebește ea de biserica catolică, fiindcă punctele acestea ar fi dogme nouă, definite de biserica catolică după ce se despărțise de ea biserica greco-orientală, (?) pentru că acele 4 puncte s'au crezut totdeauna în biserica Dlui Hristos, și înainte de ce s'ar fi rupt biserica greco-orientală, și biserica catolică, când a definit punctele acelea, n'a făcut altceva, decât că a obligat pe toți credincioșii să țină acele 4 puncte, cari se crezuseră și mai înainte, așa că de aci încolo celce nu le-ar fi ținut, ar fi fost eretic. Tot astfel a făcut de altcum biserica catolică și în veacurile cele dintâi, căci ea și atunci defini învățăturile, cari se crezuseră mai înainte, dacă se iviau nescai eretici, cari să le tragă la îndoială. Astfel a procedat biserica d. ex. cu învățătura despre dumnezeirea fiului, contestată de Ariani, pe care a definit-o în conciliul din Nicea (325); tot astfel a procedat ea și cu învățătura despre dumnezeirea Spiritului sfânt, pe care o negau Macedoniansii, și pe care ea a definit-o în conciliul ecumenic dela Constantinopol (381) etc. —

b) Deasemenea lipsește din biserica greco-orientală și apostolicitatea cu privire la succesiune. Pentru că deși episcopii bisericii greco-orientale sunt urmași ai apostolilor, totuși ei nu sunt urmași legitimi ai apostolilor, fiindcă au rupt legăturile cu urmașii Sltui Petru, pe cari legături le avuseseră înaintașii lor dinainte de Mihail Serulariu patriarhul Constantinopolului (jum. veac. XI), care a și pus baza bisericii greco-orientale de astăzi, rupându-se de biserica catolică. — Biserica românească, ce e drept, n'a luat parte activă în ruperea bisericii răsăritene de către biserica catolică, pentru că ruperea au făcut-o numai grecii, ci s'a trezit și ea în biserica greco-orientală, din cauza raporturilor politice și a ritului, pe care l-a avut împreună cu biserica grecească.

Deci, după ce proprietățile adevăratei biserici a Dlui Hristos se află numai în biserica catolică: e lămurit, că numai biserica catolică e adevărată biserică a Mântuitorului“.

Pag. 81.

§ 50 Concluziune

Pag. 100.

2. Că adevărată biserică a Mântuitorului e biserica catolică.“.....

Pașol na Hajdudorog ...

Grăul sălbatic.

Dr. Macdonald din ministerul agriculturii în Africa de miază-zi a adus la cunoștința guvernului englez, că pe moșia Lichtenburg, în partea secetoasă a Transvaalului, oamenii au izbit să producă o recoltă de grâu fără să fi căzit pe ogor o picătură de ploaie de la sămănat până la secerat. Acolo plouă numai odată pe an timp de câteva săptămâni în vremea iernei; pe urmă e secetă desăvârșită. Au întrebuițat așa zisa medodă dry farming, sau cultură uscată. Ară bine ogorul, seamănă, apoi netezesc și bat bine cu tăvălugul fața pământului. Au apoi grijă de nu lasă să crească buruene cari scot apa din pământ.

Dar iată că pe altă cale se va ajunge de-asemenea la putința de-a cultiva grâu în ținuturile cele mai secetoase. Și anume prin corcirea grânelor obisnuite cu grâul sălbatic.

În 1906 s'a descoperit în Palestina acest fel de grâu. E grâul din care prin cultivare timp de mii de ani s'au făcut toate soiurile de grâu de astăzi. La drept vorbind descoperirea grâului sălbatic e mai veche; a făcut-o încă din 1859 botanistul Kotsy pe muntele Hermon în partea de miază-noapte a Palestinei. Dar au adus numai un singur fir cu spic. A stat firul acesta mai multe zeci de ani în herbarul muzeului de istorie naturală din Viena, până ce Körnicke a arătat că firul e de grâu sălbatic.

În zădar s'au ostenit însă alții să mai afle în Palestina grâu de acesta. Aaronsohn abia a izbutit, în sfârșit.

Triticum dicoccoides, adică grâul sălbatic — spre deosebire de *Triticum sativum*, grâul cultivat, — crește până la 35 sau 40 de ctm., rar pân la 80. Aaronsohn, după îndemnul a doi profesori din Berlin, l-a aflat pe muntele Hermonului, în Galileea, și în mare număr în ținutul la răsărit de Iordan. Nici odată nu se află prin apropiere de grâul cultivat. De pe această împrejurare și de pe alte caractere botanice, se vede că nu e vorba de grâu obișnuit, care s'ar fi sălbăticit, ci de grâul sălbatic, strămoșul grânelor cultivate.

Dar să află și în jurul Mării Moarte la 250 de m. sub nivelul Mării Mediterane. Nu prea alege pământul; dar eel văros, moale, nu-i place.

Aaronsohn s'a interesat de acest fel de grâu, nu numai ca botanist, dar și ca agronom. În adevăr, grâul cultivat a cam slăbit și multe boli îl bântuie; apoi e foarte pretențios în privința pământului și a ploii.

Aaronsohn a căutat, prin corcirea între grâul sălbatic și cel cultivat, să capete feluri care să nu mai fie bântuite de rugină și de alte boli și să crească pe pământuri rele, dând totuși roade îmbelșugate. A reușit. Deci va fi cu puțință a cultiva grâu într-o mulțime de ținuturi întinse din Africa, Azia și America, unde nu se putea nici gândi la cultivat grâu, fără a aduce mai întâi, cu cheltueli mari, apă pentru udat ogoarele.

El a trimis soiurile corcice, căpătate în Palestina, de s'au făcut cercări cu ele în Germania și Statele Unite. Rezultatele căpătate, atât la Pappelsdorf în Germania, cât și în Statele-Unite, sunt mulțumitoare. Soiurile cultivate în Germania, dela 1908 până acum, s'au dovedit nepăsătoare la frig și la rugină. Deci, se va putea cultiva grâu în ținuturi nordice ale Europei.

Din America au chemat pe Aaronsohn să vie, acolo, punându-i la îndemână mijloace de a face experiențe cât mai întinse. Dar, având în vedere, că Palestina, patria grâului sălbatic, e locul cel mai ni-merit, pentru experiențe, Aaronsohn a rămas pe loc și își urmează cercetările cu sprijinul Statelor-Unite.

Înțelege oricine revoluția ce să pregătește în agricultură prin sistemul dry farming și prin corcurile lui Aaronsohn.

La noi soiurile acestea s'ar putea cultiva în partile stâncioase și lipsite de apă.

Nr. 3208/1913.

Concurs.

Prin aceasta se publică concurs pentru deplinirea alor 4 catedre profesoriale la școala diecezană civilă gr. or. română de fete din Arad cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul oficial »Biserica și Școala«.

Acestea catedre sunt:

1. Limba română și o limbă modernă
2. Limba maghiară și l. germană.
3. Științe naturale și matematice.
4. Istorie, geografie, igienă și economie.

Pentru catedra de sub Nr. 2 se admit și recurenți bărbați, pentru celelalte numai femei.

Dela recurenți și recurente se cere:

1. Să aibă cvificațiunea cerută la stat pentru profesorii și profesoarele la școlile civile ori școale medii.
2. Să fie români greco-orientali.
3. Prin atestat medical să dovedească sănătatea.
4. Despre eventualul serviciu de până aici să producă atestat de serviciu dela organele competente.

Beneficiul împreunat cu acestea posturi va fi următorul:

1. Profesorul va avea salariu fundamental 2400 cor., bani de cortel anual 600 cor., și cvinvenale de câte 200 cor.

2. Profesoarele externe vor avea salariu fundamental 2000 cor., bani de cortel 400 cor. și cvinvenale de câte 200 cor.

3. Dacă se vor alege profesoare fără familie, atunci acestea vor fi obligate a primi proviziunea întreagă și locuința în internat. Acestea vor beneficia de salariu fundamental de 2000 cor., din care 800 cor. se vor detrage pentru proviziune și locuința în internat, vor mai beneficia apoi cvinvenale de câte 200 cor. Profesoarele interne vor fi obligate a face repetițiunile de studii cu elevele din internat.

Fiecare profesor ori profesoară va primi obligamentul de a propune până la maximul de 24 de ore pe săptămână studiile, pe cari le va indica direcțiunea institutului cu posibilă considerare la specialitatea respectivului profesor ori profesoară.

Arad, din ședința Consistorului ca senat școlar, ținută în 3/16 octomvrie 1913.

Joan J. Papp
Episcopul Aradului.

Nr. 2667 Pl. 1913.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în tractul **Beiuș** cu parohia centrală interimară Dobrești prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 zile** socotite dela ziua ce urmează după prima publicare în foaia oficioasă »Biserica și Școala«.

Emolumentele împreună cu acest post sunt următoarele:

1. Retribuția protopopească dela dieceza pentru sedulele dela cununii și inspecțiunea școlară 1000 coroane.

2. Competința pentru vizitațiunea canonică și revidierea șocoților și anume: dela parohiile de clasa I 20 cor., dela parohiile de clasa II 15 cor. și dela parohiile de clasa III 10 cor.

3. Birul protopopesesc; și adevă dela preoții cu întregire la 1600 cor. 20 cor., dela preoții cu întregire la 800 cor. 10 cor.

4. Pausal pentru cancelaria protopopească dela parohiile de clasa I: 6 cor., dela parohiile de clasa II: 5 cor., iar dela parohiile de clasa III: 4 coroane.

5. Dela parohie întregire la 1600 cor. și stolele obicinuite.

După ajungerea în vacanță a parohiei centrale **Beiuș** alesul va ocupa parohia aceasta.

Reflectanții la acest post se avizează a-și înainta în termenul indicat Consistorului gr. or. român din Oradea-mare (Nagyvárad) petițiile provăzute cu documentele despre cvalificația normată în §. 51 din Statutul Organic și prin concluzul congresual Nr. 111 din 1888 anume că au cvalificația prescrisă în Regulamentul pentru aspiranții la parohii de clasa I, cu atestat de maturitate, cu atestat că au cel puțin 5 ani în serviciul bisericii ori școlii cu succes deplin mulțamitor și că prin zădul și vocațiunea lor s'au distins în săvârșirea oficiului.

Oradea-mare, 1/14 octomvrie 1913.

Consistorul gr. or. român
din Oradea-mare:

Vasilie Mangra
vicar episcopesc.

Convocare.

Pe baza §-lui 23 din statutele Reuniunii învățătorilor dela școlile populare gr. or. române confes. din protopopiatele Timișoara, Belinț, Comloșul mare și Lipova, prin aceasta convocăm *Adunarea generală ordinară* din a. școl. 1913/14 a despărț. Timișoara, pe *marti, în 15/28 octomvrie 1913 la 8 ore a. m. în școala confes. gr. or. rom. din Bodogrul nou*, la care se invită membrii reuniunii de pe teritoriul acestui despărțământ.

Ordinea de zi.

1. Chemarea Duhului sânt.
2. Deschiderea adunării generale.
3. Designarea a doi bărbați de încredere pentru autenticarea protocolului.
4. Constatarea membrilor prezenți.
5. Rapoartele anuale.
6. Esmiterea comisiunii pentru cenzurarea rapoartelor.
7. Metodul fonomic în praxă, reprezentat prin Dl Iosif Moldovan director în Arad
« *Câmpia Ungariei* », prelegere practică, de Iulian Luceța inv.
9. Prelegere practică din scris-cetit de Simeon Popovici inv.
10. *Apele curgătoare*, prelegere practică de Simeon Popovici.
11. *Isus ca copil*, prelegere practică de Nicolae Nicorescu.
12. *Ludovic cel mare* prelegere practică, obligatoare pentru toți membrii ord.
13. *A hâzi állatok*, prelegere practică după metoda direct, obligatoare pentru toți membrii ord.
14. Discuțiuni asupra prelegerilor ascultate.
15. Referada comisiunii cenzurătoare.
16. Propuneri.
17. Restaurarea biroului și a comisiei literare, pe un nou period de 3 ani.
18. Fixarea locului proximei adunări generale.
19. Inchiderea adunării generale.

Timișoara, 24 sept. (7 oct.) 1913.

Nicolae Nicorescu
președinte.

Antoniu Nevrincean
notar.

NB. Plecarea va fi luni, în 14/27 oct. a. c. la 5 ore d. a. din Timișoara.

Absențiile dela adunare se vor tracta conform dispozițiilor Ven. Consistor de sub Nr. 5958/1913; aceste dispoziții se vor aplica și față de restanțieri.

Înainte de ședință, fiecare membru este rugat a-și achita taxele pe a. c., la mâna Dlui cassar Mihai Iancu.

CRONICA.

Teatru românesc în Arad. Trupa teatrală a dlui Antonescu își va începe reprezentațiile teatrale românești în Arad marți seara, în teatrul orașenesc și vor ține trei zile, se prevede o mare aglomerare de popor. Biletele pentru zilele de 28, 29 și 30 Octomvrie sunt aproape epuizate. Mai sunt de vânzare numai câteva loje în etajul II, apoi scaune în parter și orchestră. Petrecerea cu dans nu se va aranja Mercuri, cum se anunțase, ci numai Joi, în ziua celei din reprezentații. Toaletă de stradă. Intrarea 3 cor. de familie. Cei ce doresc să ia parte, să grăbească și să-și procure bilete din vreme.

O distincțiune binemeritată. Maiestatea Sa s'a îndurat a decora pe părintele Gavriil Bodea capelanul Aradului cu ordul Francisc Iosif în gradul de cavalier, pentru meritele sale câștigate pe terenul serviciului bisericesc. Urâm fratelui nostru în Hristos ca Domnul să-i deie a purta în pace, întreg, cinstit, sănătos, întru zile îndelungate resplata muncii sale cinstite în viaa Domnului.

Spre știre d-lor învățători. Conform rezoluției înaltului minister de sub Nr. 128,134/1913 titlul ma-

nualului „Curs practic de istoria Ungariei, lucrat după cel mai nou plan de învățământ“ Ediția VIII Arad 1912. Prețul 50 fil., admis în folosința școalelor noastre primare prin rezoluția Ven. Consistor de sub Nr. 2757/1913 am schimbat-o în „Istoria Ungariei, lucrată după cel mai nou plan de învățământ“ Ediția I. Arad 1913 Prețul 50 fil. Edițiile I—VIII sunt scoase din folosință prin rezoluția ministerială de mai sus. Caransebeș 9/22 octomvrie 1913. Iuliu Vuia.

Istoria străveche a scrierii. — Învățații științei arheologice scrutează de o vreme îndelungată după originea străveche a scrierii, între cari cel mai renumit e Dr. Courtie, care și-a câștigat renume mai ales prin scoaterea la iveală a reminiscențelor provenite din timpurile preistorice. După cum se relaționează din Paris, arheologul Courtie, venind de curând, din trecutul ostenelelor sale intru a căuta începutul scrierii, o disertație foarte instructivă. Că în ce chip a ajuns omul la acea, ca pentru un cuvânt exprimat să găsească un semn anumit și prin aceasta să stabilească un mod de scriere, aceasta abia se va putea dilucida vreodată prin examinări științifice. Pe urma descoperirilor de până acum se poate deduce numai atâta, că cea dintâi scriere a fost scrierea cu icoane după modul hiroglielor. Astfel învățătura omului preistoric s'a manifestat prin modul intuiției. Pentru dovedirea acestei supoziții ne pot servi screrările și examinările acelea, pe cari le-a terminat nu demult învățatul Courtie prin vestitele peșteri și spelunci din franciia sudică și care după aceea făcând și alte cercetări prin alte părți după rămășițe dela străvechii locuitori. Renumitul arheolog Dr. Courtie admite a fi foarte probabil, că decopiarea relieferă a omului străvechiu, ce o găsi într'o peșteră, a servit omului preistoric nu numai pentru satisfacerea instinctului și a primei sale isbucniri artistice, ci și pentru exprimarea de vorbe și compoziții de vorbe. Se poate privi de sigură și presupunerea, că scrierea mai întâi nu s'a aflat pe un unic punct al pământului. Nici nu se poate vorbi despre aceea, căci scrierea găsită într'un loc, s'ar fi lăsat în toate părțile asupra omenimei. Desvoltarea scrierei a decurs în fiecare loc singuratic în mod deplin independent și statornic și anume pretutindenea în aceeași formă. Astfel dela scrierea cu icoane, s'a trecut la scrierea simbolică cu semne desemnate, după aceea la desemnarea și fixarea sunetelor singuratic și în urmă la stabilirea literilor. Pentru statorirea acestei supoziții, s'au putut afla dovezi și argumente și în Mexico și America de sud. Când sosiră adică Spaniolii în Mexico, îndată i-au urmat și misionarii ieziți Preoți aceștia în scop de a învăța indigenii religionea creștină, se folosiră și de semnele scrisorii cu icoane, pe când locuitorii de pe atunci ai provinciei Mexico, adică astecii, ajunseră deja la primul grad al culturii. Anume pe vestitele satne memorative de prin peninsula Iucatan, sunt semne de scriere, cari fără îndoială sunt de dată cu mult mai veche. Tot de acestea s'au găsit și în Peru. Descifrarea acestor semne vechi de scriere, n'a reușit până acum și nu s'a putut explica nici importanța relieferor aflate în spelunca franceză. Scrierea veche — cea mai cunoscută și descifrată în modul cel mai limpede — o formează hiroglițele egiptene. O scriere cu icoane asemenea acesteia, s'a aflat însă deja în China veche. Studiind și privind mai de aproape semnele vechi de scriere chineză, cele mai multe ne arată forma aceluși obiect, pentru designarea cărui s'a alcătuit. Că omul străvechiu să se fi ocupat cu născocirea modului de scriere numai din îndatinare, aceasta ne-o dovedește forma felurită

a recvizitelor de piatră aflate înainte cu zece ani. Pe urmele screrărilor după trecutul scrierii, s'au aflat până acum deja prin toate plaiurile lumii invenții foarte interesante. Astfel s'au găsit de aceasta în Wallesi Irlanda, Sviteră, Italia, insula Creta, prin ținuturile diferite ale Orientului și în America de Nord.

Candela.

Cronica bibliografică.

A apărut revista pentru literatură, artă și știință „Luceafărul“ Nr 18—19, 1913 cu următorul cuprins bogat și variat: Octavian Goga: Vlaicu. I. U. Soricu: Sburătorul (poezie). Zaharia Bărsan: Aurel Vlaicu. Maria Cunțan: Vlaicu, poezie. Spiru Haret: Aeroplanul Vlaicu. Vurel Vlaicu: impresii din văzduh. Riria: Lui Vlaicu (poezie). I. Agârbiceanu: În fața morții. Ion Grecu: Vestea morții lui Vlaicu la Orăștie. N. Iorga: Aurel Vlaicu. Al. Ciura: Scrisoare lui Goga. Vasile C. Osvadă. Dela început. Maria Dr. Gavrilesco: Vlaicu la Iași. George Cair: Lui Aurel Vlaicu (poezie). G. Magnani și C. Silișteanu: Cel din urmă sbor. Aurel Vlaicu: Aviațiunea la noi. Oct. C. Tăslăuanu: În mormântarea lui Vlaicu. * * Poporul și înmormântarea lui Vlaicu. I. Agârbiceanu: Arhanghelii (roman). Cronici. Ilustrațiuni.

Din scrierile mele idei și păreri de Emanuil Ungureanu. Edd. Arad 1913. Tipografia Concordia. Prețul 1 cor. Venitul, cedat înființându-lui alumneu în Timișoara. Broșura aceasta se estinde pe 143 pagini și conține articli publicați în ziarele române: „Tribuna“ apoi „Românul“, „Poporul Român“ și „Drapelul“. Recomandăm aceasta broșură a îndrumărilor spre desvoltarea noastră economică culturală.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal, pe lângă veteranul paroh de 80 ani Gheorghe Babric din Belinț, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreună cu acest post sunt:

1. Uzufuctul dela 1/2 sesiune parohială, beneficiată de parohul mai sus numit, constatătoare din peste 32 jughere.

Se obsearvă că pământul din această sesiune este de clasa I.

2. Jumătate din stolele legale.

3. Eventual ajutor dela stat.

4. Jumătate din toate celelalte venituri împreună cu postul de paroh din chestie.

Toate aceste venituri garantează o dotație anuală de cel puțin 1600 coroane.

Reflectanții, la acest post trebuie să aibă calificație de clasa I. și petițiile concursuale, instruate cu documentele necesare, au să le aștearnă comitetului parohial din Belinț, pe calea oficiului protopresbiteral din Belinț, pe calea oficiului protopresbiteral din Belinț (Belenceze, Temes megye); iar pe lângă observarea strictă a dispoziției din §-ul 33 a Regulamentului pentru parohii, sunt poștiți a se prezenta într'o duminică ori sărbătoare în sânta biserică din Belinț, spre a-și arăta

desteritatea în cântare și tipic, eventual în predică și în celebrarea serviciului dumnezeesc.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb* protopresbiter.
—□— 1—3

Pentru întregirea postului de preot de clasa II din Târgoviște, tractul Belințului, se descrie concurs cu termen de 30 zile în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt:

1. O sesie de 30 jugăre;
2. Un intravilan de $\frac{3}{4}$ jugăr și casă parohială cu 2 chilii și bucătărie;
3. Un pătrar de jugăr estravilan;
4. Eventuala întregire dela stat a dotației preoțești.

Dările după sesie le poartă alesul.

Reflecții, cari trebuie să aibă calificare de clasa a II-a, petițiile instruite în regulă, au să le substearnă comitetului parohial în termenul concursual pe calea oficiului protopopesc din Belinț (Belence, Temes-megy) și într-o duminică sau într-o sârbătoare, să se prezente în capela din Târgoviște, spre a-și arăta desteritatea în cântare și în tipic, eventual și în oratorie

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb* protopresbiter.
—□— 1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant din comuna Slatina (Marosszatatna) se descrie concurs cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în organul diecezan

Venitele acestui post sunt: 1. Bani gata 600 cor. 2. Venitele pământului învățătoresc 120 cor. 3. Locuință corespunzătoare cerințelor legale și grădină de legume. 4. Spese de conferințe 50 cor. 5. Pentru scripturistică 10 cor. 6. Pentru famulație 12 cor. 7. 10 stângeni de lemne aduse în curtea școlii, din care se va încălzi sala de învățământ și locuința învățătorului. 8. Dela înmormântările cu liturgie 2 cor., dela cele simple 1 cor., iar dela parastase 50 fil. Cererea pentru întregirea salariului învățătoresc din partea statului s'a înaintat la vremea sa, dar nu s'a rezolvit în lipsă de învățător. În lipsă de învățători, comitetul parohial este aplicat a candida la acest post și învățătoare calificate.

Alesul va avea să provadă cantoratul și să instrueze școlarii în cântările și ceremonialul bisericesc.

Se notează, că podul deasupra salei de învățământ se rezervă pentru a păstra în el bucatele fondului parohial, până se va zidi locul pentru acest scop. Reflecții la acest post se avizează, ca recursurile ajustate cu documentele prescise și adresate comitetului parohial din Slatina să le trimită oficiului protopresbiteral din Mariaradna, iar dâșii să se prezinte în sfta biserică din comună spre a-și arăta desteritatea cantorală.

Din ședința ținută la 7/20 iulie 1913.

În conțelegere cu: *Procopiu Givulescu*, protopresbiter, inspector de școale.
—□— 1—3

Pentru îndeplinirea postului de învățător dela școala conf. gr. or. rom. din Balinț, tractul Belințului, se descrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt:

1. Bani în număr 360 cor.
2. 4 jugăre pământ arător, în preț de 120 cor.

3. Ajutor dela stat (pe care comuna nu-l garantează) 600 cor.

4. Lemne pentru școală și învățător 148 cor. 80 fil.

5. Pentru conferință 10 cor.

6. Pentru scripturistică 10 cor.

7. Dela înmormântări, unde va fi poftit câte 1 cor.

8. Locuință liberă, constatatoare din 2 chilii, bucătărie și cămară, apoi supraedificate și grădină lângă școală.

Dările publice după pământ le plătește învățătorul.

Alesul, fără altă remunerație, va presta și service cantorale, în și afară de biserică; va instrui pe școlari cântările bisericești și'n dumineci și sârbători li va conduce la s. biserică și-i va supraveghia.

Reflecții sunt poftiți să-și adreseze petițiile, instruite conform legilor în vigoare, comitetului parohial, pe calea oficiului protopresbiteral gr. or. rom. din Belinț, (Belence, Temes megye) și într-o duminică ori într-o sârbătoare să se prezinte în s. biserică din Balinț, spre a-și arăta desteritatea în cântare și în tipic.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb* protopresbiter.
—□— 1—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din Soroșag, pe baza autorizării Ven. Consistor diecezan de sub Nr. 4662/1913 prin aceasta se descrie concurs cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în organul „Biserica și Școala”.

Parochia este de clasa a III-a.

Venitele acestei parohii sunt: 1. Cărtir cu 2 chilii și folosința grădinei parohiale și școlare. 2. Birul și stolele legale. 3. Uzufructul sesiunii parohiale. 4. Eventuala întregire dela stat conform legilor în vigoare.

Preotul este obligat a solvi toate dările și celelalte impozite după sesiunea și beneficiul parohial.

Ceice doresc să ocupe aceasta parohie sunt poftiți ca recursurile lor ajustate regulamentar și adresate comitetului parohial din Szarvaság să le trimită oficiului protopopesc din Mariaradna, iar dâșii să se prezinte în sta biserică din comună spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și omiletice.

Din ședința comitetului parohial ținută la 23 iulie (5 august 1913).

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopiu Givulescu* protopresbiter.
—□— 1 3

În urma încuviințării Venerabilului Consistor diecezan de Nr. 5150/1913, pentru îndeplinirea capelaniei temporale sistemizate pe lângă deficientul paroh Gheorghe Vușdea din parohia de clasa III Aciuia, cu fiia Poiana (protoprezb. Halmagiului) se descrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficială „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt: Una jumătate ($\frac{1}{2}$) din toate venitele parohiei afară de întregirea dotației cu ajutor de stat al parohului, cari venite sunt:

a) Birul parohial legal dela Aciuia și f. Poiana.
b) Stolele legale dela înmormântări botezuri cununii și alte slujbe.

c) De locuință va avea să se îngrijească alegândul capelan pe spesele sale, după ce casă parohială nu este.

Dările publice după venitele preoțești ale sale va avea să le plătească capelanul beneficiar.

Fiitorul capelan e îndatorat ca pe lângă funcțiile preoțești, să catechizeze la școala din Aciuș fără altă remunerație.

Recurenții sunt poștiți să înainteze recursele ajustate conform cerințelor din „Regulamentul pentru parohii” și adresate comitetului parohial din Aciuș-Poiana pe calea oficiului protopresbiterat gr. or. rom. din Halmagiu (Nagyhalmagy) și sunt avizați să se prezenteze sub durată concursului în vre-o duminică ori sârbătoare în bisericile din Aciuș-Poiana celebrând predicând eventual cântând spre a să face astfel cunoscut popoului.

Din ședința comitetului parohial din Aciuș-Poiana ținută la 18/3 august 1913.

Valer Vușdea
inv. notar c. p.

Gheorghe Vușdea
paroh preș.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar* protoprezbiter.

1-3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc-cantoral dela școala confesională gr. or. română din comuna Mihaleu ppresbiteratul Tinței cu termen de alegere 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala” pe lângă următoarele emolumente:

1. Salar în bani gata dela comuna bisericească 368 coroane.
2. Locuința cu 2 odăi, culină, cămară și grădină de legume.

3. Stolele cantorale îndatinat.

4. Pentru conferința învățătorescă 15 cor.

5. Scripturistica 6 cor.

6. Completarea salariului precum și evincinale precum în trecut așa și acum le va primi de la stat.

Alesul va presta serviciile cantorale în și afară de biserică, va conduce elevii la serviciile dlvine, va instrui elevii în căutările bisericești, și va conduce școala de repetiție, fără altă remunerație.

Recursele ajustate conform dispartițiilor. Regulamentului din vigare adresate comitetului parohial din Mihaleu sunt a se înainta la Prea On. oficiu protopresbiterat în Micherechiu. Reflectanții vor avea să se prezinte în vre-o duminică ori sârbătoare în sfta biserică din loc spre a-și arăta desleritatea în cant și tipic.

Din ședința comitetului parohial ținut în ziua de 20 septembrie (3 oct.) 1913.

George Roșcin
paroh în Ti ca adm.
paroh; preș. com par.

Nan Florian
not. com.

2-3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci din Fănață se escrie concurs cu termen de alegere 30 zile dela prima publicare în organul oficios pe lângă următorul beneficiu:

1. În numărare: dela Fănață 400 cor. dela Șighiștel 200 coroane.

2. Intregirea dela stat.

3. Stolele cantorale

Alesul va avea să provadă și strana în dumineci și sârbători fără altă remunerație.

Reflectanții observând normele regulamentare își vor înainta recursul adresat comitetului parohial din Fănață Prea On. oficiu ppresbiterat al tr. Vașcău în Cusuiș (Köszvényes, p. u. Kisszedres).

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Vasilie Nicoruța* vicar ppsc.

3 3

Librăria Diecezană

— din Arad —

caută pentru stabilimentul de croitorie un sodal care știe și e versat în croiul civil, iar pentru stabilimentul de compactorie un conducător și un ucenic precum și un ucenic pentru tipografie. Dela acest din urmă se cere să aibă minimum 14 ani, ♦♦ având cel puțin 2 clase medii. ♦♦

ALMANACH

(CĂLINDAR DE BUZUNAR)

PE ANUL ȘCOLAR

1913/14

COMPUS, PENTRU TREBUIŢELE PREOŢILOR ȘI ÎNVĂŢĂTORILOR ROMĂNI

DE

IOSIF MOLDOVAN

DIRECTOR ȘCOLAR ÎN ARAD.

Prețul 1 cor. (10 fileri porto).

O cărtică de toată frumseța deamnă de buzunarul fiecărui preot și învățător român. Conține: partea calendaristică cu apostolele și evangheliile în zilele de duminică; extras din molitvelnic (cele mai indispensabile cântări și rugăciuni de cari au lipsă preoții și învățătorii la funcțiuni săvârșite în afară de biserică); clasificarea școlarilor; ziar de cassă; ord de ore; legea de salarizare învățătorescă; tabela de salarizare; afaceri cu posta și telegraful; taxele de timbre, festivitățile școlare, etc.

În considerarea greutăților începutului, făcându-se un număr restrâns de exemplare, rugăm a se face comanda cu posibila urgență.

Comanda se fac la Librăria diecezană Arad.

La Librăria Diecezană din Arad

se află de vânzare

Molitvelnicul cu litere latine

legat à cor. 14.

